

Koncem 18. veka je posnel — zopet po prvotnem lesorezu — Gallusov portrét češki umetnik Berk a in ga urezal v baker; na svetlo je prišla ta prosto posneta kopija v Rieggerjevih Materialien zur Geschichte und Statistik von Böhmen, XII, 234. Ta posnetek je še slabši, nego oni iz l. 1593., osobito zato,

ker je preveč zlizan in so s tem vse poteze kolikor-toliko predrugačene.

L. 1892. je naslikal po izvornem lesorezu Gallusov portrét v naravni veličini naš rojak Jos. Germ na platno z oljnimi barvami; slika je privatna last.

Mantuaní.

Drobiž.

Pozabljene rokavice.

Dobil sem brošuro »Kroaten und Slowenen«, ki jo je te dni izdalo založništvo Diederichs v Jeni. O pomembnosti te knjige, o njeni vrednosti ter o duhu, v katerem je pisana, bodo najbrž sodili drugi ljudje. Jaz bi le rad povedal nekaj, kar tem drugim ljudem morda ne bo prišlo koj na misel. Nekoliko (ne preveč) nas je namreč takih, ki kljub vojni in drugim nadlogam še zmerom bolj cenimo malovredne malenkosti, lišp, luksus in spomladansko cvetje, nego najtehtnejše vsakdanjosti. Podobni smo tistemu gorenjskemu dekletu, ki je najprej hitelo rešit svoje nageljne, ko je gorela hiša.

Na petdesetih nevelikih straneh je dr. J. Ev. Krek opisal Slovence, njih deželo ter njih življenje od začetka pa do vojne. Zato je pač stiskal in krčil, kar se je dalo in vsaka beseda je takorekoč le naslov za poglavje. Ni šala, napisati na dvanajstih straneh zgodovino slovenske literature od brižinskih spomenikov do Silvina Sardenka, ki je zadnji imenovan; in nihče ne bo takemu delavcu prehudo zameril, če n. pr. ne imenuje Murna-Aleksandrova, ki bo velik pesnik, ko bo marsikatero naše delo že nevzdravno spalo. To so odpustljivi grehi.

Knjigo napisati se pravi, živo bitje ustvariti. In po mojih mislih je velik greh, če kdo ustvari tako živo bitje, mu dá glavo, život, roke in noge, pa v ognju in v naglici pozabi na poglavitno stvar: na srce. Dr. J. Ev. Krek nima besede, niti ene bore besede za slovensko umetnost. Naravnost in preišljeno trdim, da je bil nanjo kratkomočno pozabil. Kajti kjer je petdeset strani, bi jih bilo brez težave tudi enainpetdeset; in ker zadnja ni polna do roba, bi bil lahko napisal, če ne več, vsaj štiri imena: Grohar, Bernekar, Lajovic, Borštnik. Ne, dr. J. Ev. Krek ni imel hude misli, le pozabil, pozabil je na slovensko umetnost!... Pri Diederichsu v Jeni zdaj vedó, da imamo Slovenci močne banke v Ljubljani; živo bitje ima telovnik in denarnico v njem, srca pa nima.

Kako se je mogla takemu bistremu možu, kakor je dr. J. Ev. Krek, primeriti taka nezgoda? Kako neki! Ime je postranska reč; naj bi bil napisal to brošuro Peter ali Pavel, stavim, da bi se ne bil domislil ne Petkovška, ne Groharja, ne Jakopiča; in napodil bi me, če bi mu rekel, da tudi na miniaturno podobo slovenske kulture sodi Verovškov obraz. Koliko jih je med nami, ki ne štejejo srca med lišp in luksus? Vsako nedeljsko besedovanje o slovenski umetnosti je prazno, je hinavščina; bolj od vseh besed nas razodeva žalostna resnica, da je resen človek ob resni priliki pozabil na to umetnost. In še hujše: ali bo kdo na Slovenskem

opazil to zamudo? Ali jih je že kaj med nami, in koliko jih je, ki si slovenskega naroda ne morejo misliti brez slovenske umetnosti? Ali jih je že kaj, ki občutijo resnično, prav življenjsko potrebo po umetnosti, po svoji domači umetnosti in ki bi, če bi jim kdo ukazal, da naj tujcu opišejo svoj narod, prej pozabili na Trst in Bled, nego pa na Jakopičev paviljon?

Kadar gre aristokrat zdóma, se mu primeri, da pozabi na mizi denarnico; plebejec pozabi rokavice. Zdaj pojdem ter poiščem, če je kje na svetu knjiga, v kateri je Francoz na petdesetih straneh opisal svojo gigantsko zgodovino svojega naroda in njega silno življenje. Če je kje ta knjiga, tedaj stavim, da je skopi Francoz odsunil banke, železnice, rudnike in povrhu še polovico Napoleonovih zmag, samo da je dobil prostora za svojo umetnost. Pozabil ni nanjo; prej bi bil pozabil na sam Pariz.

Ivan Cankar.

Listnica uredništva.

E. S. Teh pesmi ne morem priobčiti.

F. F. Tisti verzi so Dehmelovi in se glase pravilno tako:

»Verehrter Leser! Mensch! ich beschwör dich:
lies mich richtig, Mensch, oder scher dich!
Nämlich das Lesen von Gedichten
ist zwar sehr einfach zu verrichten,
aber gerade die einfachen Sachen
pflegt bekanntlich der Mensch sich schwer zu machen.«

I. M. Na to bi Vam odgovoril z besedami, ki jih je zapisal Thackeray v nekem svojem romanu: »Veselje do literarnega dela mine pri plačanem delavcu zelo kmalu in radost, ki jo občutimo, kadar se vidimo tiskane, velja samo prvima dvema ali trem objavam v kaki reviji ali časopisu. Pegaz, ki je vprežen v ojesa in ki mora vsak dan obhoditi svojo turo, je ravnotako prozaičen, kakor vsako drugo najeto kljuse, in bi ne delal brez biča in ovsene torbe.«

M. M. Pustite individualnost in podobne lastnosti, ker ne sodijo v naš čas. Berite, kaj se je zgodilo Majcenovi Zamorski kraljici, ki ni bila samo številka in ime, ampak zamorka med belokožci!

J. L. »Dom in Svet« se tiska v 1600 izvodih.

Vsem naročnikom. Prihodnji številki »Dom in Sveta« priložimo Stanka Premrla novo kompozicijo »Solnčna pesem sv. Frančiška«, kantata za mešan zbor, soli in orkester. O skladbi sodijo glasbeniki, da je krasno delo, vredno prelepega teksta sv. Frančiška. Obsegala bo okrog 20 strani. Izhajala bo kot samostojna priloga osmih strani in se bo razpošiljala samo sedanjim naročnikom.